

SĄDY POLUBOWNE W PRAKTYCE OBROTU GOSPODARCZEGO

Większa część sporów, powstających pomiędzy różnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, ma charakter cywilnoprawny, a zatem, zgodnie z art. 1 Kodeksu Postępowania Cywilnego, podlega rozpatrzeniu w procedurze cywilnej.

Postępowanie sądowe, choć niewątpliwie potrzebne, jako podstawowa droga dochodzenia praw przez jednostki, miewa swoje wady – krytykuje się zwłaszcza jego, spowodowaną między innymi przeciążeniem sądów, przewlekłość i niemałe koszty, jakie generuje. A należy się przecież przychylić do stwierdzenia, że kosztowność i długotrwałość nie są w żadnym razie cechami, które można by uznać za odpowiadające potrzebom obrotu gospodarczego.

Ze względu na przywary postępowania sądowego istnieją obecnie silne tendencje do rozwijania alternatywnych, wobec tego postępowania, sposobów rozwiązywania sporów (określanych w literaturze angielskiej i amerykańskiej jako *Alternative Dispute Resolution*).

Wśród alternatywnych metod rozwiązywania sporów oprócz **mediacji** rozróżniamy **sądownictwo polubowne (arbitrażowe)**, uregulowane obecnie w części piątej Kodeksu Postępowania Cywilnego (**art. 1154-1217 KPC**). Także w **innych aktach prawnych** możemy sporadycznie odnaleźć przepisy dotyczące polubownego rozpoznawania sporów. Sądownictwo polubowne jest także przedmiotem wielu **umów międzynarodowych**.

Sądownictwo polubowne znajduje swoje uzasadnienie w niezwykle ważnej dla całego prawa cywilnego **zasadzie autonomii stron**. Zarówno powołanie jak i późniejsze działanie sądu polubownego to działania o charakterze prywatnym, z którymi ustawodawca łączy skutki prawne w sferze publicznej (w płaszczyźnie wymiaru sprawiedliwości). Zgodnie z **art. 1165 KPC** w razie wniesienia do sądu sprawy dotyczącej sporu objętego zapisem na sąd polubowny, sąd odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli pozwany albo uczestnik postępowania nieprocesowego podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy (przepis ten nie obowiązuje jeżeli zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny, niewykonalny albo utracił moc, jak również wtedy, gdy sąd polubowny orzekł o swej niewłaściwości). Wyrok sądu polubownego lub ugoda zawarta przed tym sądem wywiera skutki prawne takie, jak wyrok sądu państwowego lub zawarta przed nim ugoda (zgodnie z **art. 1212 KPC** – dopiero po uznaniu przez sąd państwowy lub po uznaniu przez ten sąd ich wykonalności). Ponadto sądy państwowe posiadają pewien zakres **kontroli** nad sądami polubownymi.

Sądy polubowne możemy podzielić na te, które zostają **powołane dla rozstrzygnięcia określonej sprawy** (powoływane *ad hoc*) oraz **stałe sądy polubowne** (powoływane przez organizacje gospodarcze czy też społeczne). Stałe sądy polubowne działają według **regulaminów**, które określają tryb postępowania przez tymi sądami.

Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (tzw. zapis na sąd polubowny).

Art. 1157 KPC stwierdza, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe, **mogące być przedmiotem ugody sądowej**, z wyjątkiem spraw o alimenty.

Do niewątpliwych zalet sądownictwa polubownego należą: zasadnicza **oszczędność** czasu i kosztów postępowania, **swoboda wyboru sądu** zarówno co do jego składu, miejsca postępowania czy języka orzekania, a także, podnoszona często, **fachowość arbitrów** (strony mogą powołać do rozwiązania sporu specjalistów z danej dziedziny – nie istnieje ogólny wymóg, aby arbitrzy byli prawnikami), wreszcie, zdecydowanie większa niż w przypadku sądownictwa powszechnego, **poufność i dyskrecja** postępowania.

ŚLUB CYWILNY W PLENERZE A NOWE PRAWO O AKTACH STANU CYWILNEGO

Dnia 1 marca 2015 roku weszła w życie nowa ustawa **Prawo o aktach stanu cywilnego** z dnia 28 listopada 2014 (Dz.U. 2014 poz. 1741). Regulacja ta uchyliła w całości, ustawę Prawo o aktach stanu cywilnego z dnia 29 września 1986 r. (tekst jedn. Dz.U. 2011 nr 212 poz. 1264), która, w ocenie wnioskodawców, po wielu nowelizacjach, nie spełnia standardów przejrzystej legislacji.

Zgodnie z **art. 84 ust. 5** nowej ustawy, urzędnik stanu cywilnego, na wniosek osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo, przyjmie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza urzędem stanu cywilnego w okręgu rejestracji stanu cywilnego, w którym jest on właściwy, jeżeli wskazane we wniosku miejsce zawarcia małżeństwa **zapewnia zachowanie uroczystej formy jego zawarcia** oraz **bezpieczeństwo osób obecnych** przy składaniu oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński. Jeżeli proponowane przez przyszłych małżonków miejsce nie spełni powyższych wymogów – urzędnik stanu cywilnego odmówi przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński we wskazanym miejscu.

Ślub poza urzędem będzie wiązał się z **dodatkową opłatą**. Jej wysokość została określona w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 stycznia 2015 r. w sprawie opłaty dodatkowej za przyjęcie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński poza urzędem stanu cywilnego **na kwotę 1000 zł**. Kwota ta, zgodnie z ustawą, będzie stanowiła dochód gminy.

Zgodnie z **art. 84 ust. 4**, możliwe będzie (bez dodatkowej opłaty) zawarcie ślubu poza urzędem stanu cywilnego w przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia albo gdy co najmniej jedna z osób wstępujących w związek małżeński jest pozbawiona wolności. Takie unormowanie przewidywała już uprzednio obowiązująca ustawa.